

עכשיו בגלריה

פדיון | ארתור יעקובוב

הגלריה לאמנות ישראלית
ע"ש באולה בון

REDEMPTION
ARTUR YAKOBV
Curator:
Elhai Salomon

פדיון ארתור יעקובוב

אוצר: אלחי סלומון

י' אלול - י' טבת | 3.9 - 30.12

uzg-jlm.org

Geula Gallery
34 Jaffa St, JLM

גלריה גאולה
רח' יפו 34, ירושלים

אוצר: אלחי סלומון

תערוכת יחיד ראשונה לאמן ארתור יעקובוב היא בגדר אירוע של ממש. עבודותיו נמצאות באוספים החשובים בישראל ובשיחות של יודעי חן; כאן הן נערכות לגוף אחד המציג מבוחר מעולמו של האמן. התערוכה מחברת בין סיפור חיים למציאות ישראלית ועולמית עכשווית. מילדות בבוכרה, עלייה ותמורות משפחתיות של ממש, ועד הווה של עבודה וחיים בצל מטעי התמרים לדורו של ים המלח, מתהווה הרקע לשאלת הפדיון. פדיון לא רק כמושג חגיגי, אלא שם למפגש בין תקווה לסכנה; בין משפחה, שבט וקהילה ל"תשלום" שהם מחייבים. המבקר עומד בפני השאלה הפשוטה והקשה גם יחד – מהם פדיון ופדות היום, ומה מחירם.

העוגן הוא זוג העבודות 'פדיון הבן' (2015 / 2025): אב נושא את בנו, ברקע חורבות יישוב המעלות עשן, לפני דמות חמושה. הדימוי מותח את קו התערוכה: המסורת והטקס בצד אחד, איום ממשי בצד השני. האב מגונן על הילד בגופו ובד בבד נושא אותו, מקריב, מוסר, נענה לקריאה. רצף זה הוא מפתח לתערוכה כולה: האמנות איננה מעוטרת על ידי המושגים אלא מפעילה אותם; היא לוקחת מה שכבר נקבע, נורה, מת או קפא, ומחזירה אותו אל שדה הראייה. זהו פדיון שלא נסגר; המציאות דורשת עוד ועוד פעולות של התבוננות ועדות, כאב לצד התמסרות לקריאה נצחית.

עבודות הפוחלצים הן קו החיים של היצירה. כאן המוות אינו סמל אלא חומר עבודה: גוף משומר מספקת רקע vanitas שמקבל שכבה נוספת של קיום בציר ובריטיות. המסורת ההולנדית של ה- להשוואה, וגם שימור הגוף אצל דמיאן הירסט (כרישים, גולגולות) אך הטון אצל יעקובוב מאופק ומדויק: במקום אפקט של הפתעה יש שקט קר, בו כל שיעור וקשקש נעשים עדות. בקצה הישראלי מהדהדת למשל ההבנה של משה גרשוני את הצירור כמרחב דרמטי של דם ותפילה, רק שכאן הזעקה

הזו נוכחת אך נבלעת פנימה – הקנבס מתפקד כארכיון קריר של משמעות. הכפילות – גוף קפוא ודימוי מדויק – גם ממיתה וגם מחייה, מותירה את הצופה באזור ביניים שבו זמן וחומר מחליפים תפקידים.

מן הגוף אל המתכת: סדרות התרמילים. כאן הופכים בעבודה עמלנית תרמילי רובים ריקים לפרחים, ליונים ולדמויות. הם מרצפים כפסיפס מרחב שלם, ובו למשל צורה מוכרת כמו הכבש של קדישמן – אך הצמר מוחלף בקליע, וגונוי החמלה מוחלפים בפיקות אדומות וצהובות. ההדהוד לקו של יגאל תומרקין ברור, אך אצל יעקובוב נשארת השאלה, האם הפיכת חומרי אלימות לדימוי אסתטי גואלת את החומר, מעבדת אותו למטרותינו, או מדגישה אותו כפי שהוא. הוא נמנע מלעבד את המתכת, אך גם לא מותיר אותה לפגעי הזמן; הנוכחות השלמה והמשקל הרב נשארים חלק מהאמירה, וכך מתקיים המתח בין ניקיון אמנותי לבין נוכחות רמוזה ואיום. הממד הפוליטי איננו תוספת – הוא נמצא במרכז. יונה עשויה תרמילים היא אירוניה חריפה, פשרה בלתי-אפשרית בין דמיון למציאות. הצבה משותפת מנגידה, של כהנא ורבין (העבודות 'עקידת יצחק' (2018) ו'כהנא חי' (2019)), יוצרת אף היא זירת בדיקה לגבולות הדמיון הפוליטי. אחרי שמחת תורה התשפ"ד השאלות שבין ארכיטיפים אלה נבחנות מחדש, כאשר מה שנחשב עד לא מזמן בלתי-אמיר נעשה נידון. יעקובוב, או המהלך האוצרתי, לכאורה אינו מכריע; הדימויים מוצבים כך שיורגש כיצד שיווי המשקל בין הצודקים והחולמים זז עכשיו מתחת לרגליים.

במקום אחר מופיע היכל בית המשפט העליון כגוש שחור מול דמות יחידה, באולם לכאורה ריק; מזכיר את נציג הממשלה הבודד, מול היושבים על הכס באיזה מן המשפטים המתועדים במסגרת אירועי ה"רפורמה" המתגלגלים. זהו יחס כוחות דחוס, בין משפט וחוק כריבונות של צורה וכפי הנראה כאן, לבין הנוכחות הגדולה שמחוץ לאולם-מחוץ לציור – ושוב נשאלת השאלה אם אפשר "לפדות" את המרחב החי, הציבורי, באמצעות החוק, או גם החוק עצמו זקוק לפדות מן הקיפאון שמייצרת הצורה.

ים המלח הוא הקשר סביבתי קולע ולא תפאורה. ים המוות כמשמר ובוים – מרחב המונע חיים ובו-בזמן מעניק נצח לחומר, ותנאי החיים והעבודה בו מתחברים אל הדימוי. בשוליים חוזר ההיבט המשפחתי: ברישום החריג כאן 'אישה מוקפת גברים' (2025) נרמזים יחסי כוח כשהילד, וגם האם, כמו החיה חסרת הישע, מאירים לבסוף את כל מה שלא נמצא בתמונה אך הוביל אל הרגע המונצח בה – הקושי, קבלת הדין, אולי ציפייה לבאות. בעבודה נוספת, המעלה במחשבה את הז'אנר הציורי הקלאסי של "שיעור באנטומיה" (המאה ה-17), לבבות פתוחים מגירים דם, אולי אהבה, על שולחן המנתח, האמן – דוגמא ישירה לאחדות מוות וחיים ביצירה של יעקובוב.

הציור המרכזי של התערוכה כולא את תנועת הזמן, כשהוא מניח את העבר מאחור ומתמקד בנצחי המתקיים בתוך העכשיו. חומרי מוות – פוחלצים ותרמילים, חיות שנאספו בצד הדרך, חומרי חיים – דמויות מן המרחב החקלאי, נופי הערבה, ילדה מאירת פנים, כל אלה נקראים מחדש בתוך שדה אמנותי; דימויים פוליטיים מוצבים בתקיפות, אך ללא תיווך מילולי; טקס, משפחה וסכנה סמוכים זה לזה באופן מטריד וגם מעורר מחשבה. העבודות אינן מבקשות לייפות אך מציעות הבטחה; הצופה מוזמן לראות בלי לנקות, לשאת את המשמעות בתוך החומר ולהבין שאם יש כאן גאולה היא לא תעקוף את המציאות אלא תעבור דרכה, מתוך עיסוק אמיץ בידיים חשופות במה שאסור, טורד, דורש דיון. פדיון שבויים, חטופים, פדיונה של מדינה, פדות במובן הרחב של גאולה אל מול שיח על עסקה, כל עסקה, מה שיש או אין לשלם כאן, במקום הזה – אצל יעקובוב תנאי ראשון לתנועה והשלמה הוא בפתרון הפה, בהסתכלות נכוחה, בפיכחון העין.